

Roman

Naročnina: 1 mesec 8 Din,
 1/2 leta 20 Din, 1/2 leta 40 Din,
 vse leto 80 Din. — Račun
 poštne hranilnice v Ljubljani
 št. 15.393. — Dopisi: „Ro-
 man“, Ljubljana, Breg 10-12.

Tednik za vse / Izhaja ob sobotah / Ljubljana, 1. II. 1930 Leto II. - Štev. 5

VSEBINA: P. R.: NEZAKONSKA MATI, roman iz naših dni. — KAKO NAJ SE VEDEMO PRI JEDI (s 3 slikami). — REŠITEV ZLOŽENKE in izid žrebanja za NAGRADO 500 Din. — Braun: KOMEDIJA ZMEŠNAV, slika iz življenja. — Winkler: TRIK, detektivska novela. — H. Hilgendorff: KONZULOVA SKRIVNOST, kriminalni roman. — HA, HA, HA! — PISANE ZGODBICE. — DROBIŽ. — KAJ OBETA KINO.

NEZAKONSKA MATI

Roman iz naših dni

Napisal P. R.

Prejšnja vsebina:

K Miri, ženi tovarnarja Andreja Lokarja v Zabregu, je skrivaj prišel Ciril Samec, njen bivši zaročenec, da jo poslednjikrat vidi... Tovarnar ga bežečega obstrelil in opazi Miro, ko vrže za njim poljub. Andrejeva sestrična, sirota Ljuba, vzame krivdo nase. Lokar jo zatoži ženinu, kapetanu Milanu Stankoviču, da se mu je izneverila. Zavržena po Milanu, z otrokom pod srcem, pobegne Ljuba v Ljubljano. Mira od gorja zblazni. Čez nekaj mesecev Ljuba obupa in se zastrupi. Mladi dr. Lipar jo reši; ko Ljuba povije sinka s krivo nožico, jo tolaži, da se bo popravil, ter prevzame trud in troške za otrokovo zdravljenje. Zaljublil se je vanjo, a ona ve, da ne bo Milana nikoli pozabila. Da bi prihranila dobrotniku muke, se loči od šinka in postane strežnica v vojni bolnici. V Makedoniji so namreč izbruhnili veliki boji s komitskimi tolpmi. Enemu izmed naših polkov je pridružen tudi Milan. V njegovi četi služi Tone Skobec, drvarjev sin iz Zabrega. V boju dobi Milan strel v glavo. Ranjeni kapetan spozna v strežnici Silvii — Ljubo. Razjarjen jo spodi izpred svojih oči. Ljuba oide v drugo bolnico, da ne bi njena navzočnost postala ranjencu usodna.

Milan ozdravi. Tone Skobec, ki umira v sosednji postelji za mrljico, dobi od doma pismo, v katerem mu oče pripoveduje, kako je usodno noč v tovarnarjevem parku opazoval prizor pod balkonom: neznanec je bil pri gospe, gospodična je vzela sramoto nase! Umirajoči ne more več brati in prosi kapetana, naj mu prečita pismo. Tako Milan zve, da je Ljuba nedolžna...

Usmiljenka sestra Terezija mu pove, da se bo Ljuba na potu v Niš te dni ustavila v bolnici. Skesan in koprneč pričakuje Milan transporta. Nekega večera transport prispe in Milan govori z Ljubo na griču za bol-

nico. Toda njegovo kesanje je prepozno. Ljuba se je že v Ljubljani zaobljubila, da usliši dr. Liparja in postane njegova žena, če ji ozdravi otroka. Videč, da je vse zaman, jo kapetan prosi oprostjenja in ji obljubi, da se ji umakne, da bo laglje prebolela...

Čuvaj Nosan je založil starega Skobca pri lovski tatvini ter ga naznanil orožništvu. Preden ga aretirajo, se lovski tat maščuje na tovarnarjem, ker ni preprečil Nosanove ovadbe. Pove mu, kaj je videl tisto usodno noč: Ljuba je nedolžna, kriva je njegova, Lokarjeva žena!

Pri dr. Liparju se nekega dne pojavi Ljuba, ki se je vrnila iz Makedonije. Prišla je pogledat otroka... Stanka, ki ga je bil dr. Lipar v njeni odsotnosti popolnoma ozdravil. Ljuba je trdno odločena, da izpolni svojo zaobljubo. Dr. Lipar ji ponudi stanovanje, ki ga je zanjo najel in opremil pod Rožnikom.

Nekaj tednov nato vidimo tudi Milana Stankoviča na potu domov.

Zaklel se je, da mora videti svojega otroka. Hotel ga je poljubiti, vsaj enkrat pritisniti na svoje srce. A Ljuba ga ne sme videti in ga tudi ne bo videla.

Kako naj to stori? S kakšno pretvezo naj pride do otroka? Sam ni vedel kako, a njegov sklep je bil storjen.

Gledal je vojnike, ki so hodili mimo njega. Vsi so bili veseli in zadovoljnost jim je sijala z lic. Saj so se vračali domov — k ženam, materam in nevestam, ki so jih koprneče pričakovale.

Stotniku se je zmračil obraz in ustnice so mu zadrgetale.

Zdajci je v kotu postaje nekoga opazil. Zdrznil se je. Ali ni tega vojnika poznal? Kje ga je že neki videl?

Neznanec se ni mogel prav odločiti, ali bi stopil v vlak ali ne. Dvakrat je že imel noge na stopnicah vagona, a vselej se je spet obrnil in odšel nazaj na peron.

Postajenačelnik je pogledal na uro.

„Čez četrť ure odpeljemo,“ je rekel oficirjem, ki so stali okoli njega.

Če se neznanec, ki se ni mogel odločiti, ne požuri, odide vlak brez njega.

Milan Stankovič ga ni izpustil iz oči. Zdajci se mu je zablistalo: spoznal ga je. Bil je redov Ivan Lovrič, ki so mu vojniki rekli „Stari“. Nihče drugi ni bil kakor on.

Stotnik je vedel, da je tudi on na dopustu. Toda kaj mu je? Zakaj omahuje?

„Vstopite!“ je vzkliknil izprevodnik in zapiskal.

V tistem trenutku je pritekel redov Lovrič s skrajnega konca perona. Vlak se je že premikal, ko je skočil na stopnice predzanjega voza.

Izprevodnik mu je hotel zabraniti vstop v vagon.

„Ali imate dopustnico in dovoljenje za ta vlak?“ ga je vprašal in premeril od nog do glave.

„Imam!“

Pokazal mu je zahtevani listini in sedel na trdo klop. V tem so se odprla vrata sosednjega oddelka prvega razreda in začul je svoje ime.

„Lovrič!“

Redov se je ozrl in pogled se mu je razvedril.

„Kako? Vi, gospod kapetan?“ Tedaj je opazil tri zvezde. „Oprostite, gospod stotnik.“

Milan Stankovič mu je z žalostnim nasmeškom podal roko.

„Veseli sem, da sva se srečala. Toda povejte mi, zakaj ste tako dolgo pomišljevali, ali bi vstopili ali ne?“

Povabil je redova v svoj oddelek prvega razreda, kjer sta bila sama, tako da sta se lahko nemoteno razgovarjala.

Lovrič je molčal. Čelo se mu je nabralo v gube in v očeh mu je zaigral zagoneten lesk. Le nerad je odgovoril na stotnikovo vprašanje.

„Dolgo sem omahoval, gospod stotnik. Hotel sem se vrniti in spet ne. Zaklel sem se, da me Slovenija ne vidi več. Preveč žalostnih spominov je zvezanih z njo. A v poslednjem trenutku sem prelomil svoj sklep... Rekel sem sam pri sebi: Nikamor ne pojdem, čeprav imam tri mesece dopusta. Močan bom. In sem taval tjavendan, sam ne vem kako in kje in omahoval ob misli na povratek...“

Njegov glas je postal še resnejši. Sklonil je glavo kakor premaganec.

Na žoltozelenkasti suknji je imel štiri odlikovanja. Njegova blazno obupna hrabrost, ki se ni strašila smrti, je bila po zaslugi poplačana...

Vlak je drevil naprej. Samotne hišice, vasi, drevesa, travniki so hiteli mimo dveh mož, ki sta bila sama s svojo žalostjo.

Stankovič se je sklonil k njemu:

„Kako mi je žal, da sem vas nekdanj sovražil. Ali ste mi odpustili?“

Lovrič je trudno pokimal z glavo in odkritosrečno rekel:

„Da, odpustil sem vam, gospod stotnik. Ni mi bilo težko, ker vas nisem nikoli sovražil. Narobe! Neko prijateljsko nagnenje sem čutil do vas, ker ste se mi tudi vi zdeli tako osamljeni, obupani...“

Stotniku se je izvil globok vzdih. Pred očmi se mu je pokazala meglena slika, prikazen prošlosti. V duhu je videl sence, ki so prihajale druga za drugo, čudne in spačene in ga spominjale njegovega trpljenja in muk, ki jih je prestal tam doli, od koder se je zdaj vračal, truden na smrt.

Koliko je bilo teh spominov! Koliko izmed njih ga je spominjalo solza in vzdihov!

In njemu nasproti je sedel „Stari“, izgubljen v svojih mislih. Tudi njemu je bilo hudo.

Iz prvih vagonov se je čulo petje. Vojniki so bili veseli, zakaj vsak obrat koles jih je približal domu in dragim...

Po dolgem molku je častnik izpregovoril:

„Ali ste namenjeni v Ljubljano?“

„Da.“

„Jaz tudi. Morda se tam kdaj srečava...“

„Morda... A ne verjamem. Ne mislim dolgo ostati. Ker me v Makedoniji ni našla smrt, jo grem drugam iskat. Morda v Francijo. Vpisal se bom v tujsko legijo... Ali pa se odpravim v Ameriko, na divji zapad, kjer žive duše ne poznam...“ Glas mu je drhtel.

Stotnik ga je pogledal. Ali more tako govoriti mož, ki se je smejal ob pokanju pušk in svetlikanju bajonetov v žarečem solncu na makedonskih hribih?

Stotnik se je zagledal skozi okno.

„Morda pojdem z vami...“

„V življenje in smrt?“

„V življenje in smrt!“

In komaj slišno, da je Lovrič njegove besede bolj pogodil kakor slišal, je dodal:

„Najrajši samo v smrt.“

Spet sta umolknila. Nato je stotnik segel Lovriču v roko in rekel:

„Velja!“

V srcu si je mislil:

„Ta človek je poštenjak. Ne laže, ni zmogel laganja. In vendar je on tisti, ki sem ga srečal na poti od Zabrega.“

Ta misel mu ni dala miru.

Tedaj je ta nesrečnež ljubil Miro, Lokarjevo ženo? In ona mu je vračala ljubezen? Kako bi mogel to vedeti!...

Takrat je poizvedoval v Ljubljani in dogonal, da se je Mirin ljubimec prostovoljno javil k vojakom in da so ga poslali v Makedonijo.

Njegove misli so se izgubljale v sklepanju in ugibanju. Naposled je odmahnil z roko:

„Kaj mi vsega tega mar! Lovrič je poštenjak, o tem sem prepričan.“

Ko je vlak zapustil Beograd, je hotel Milan Stankovič še enkrat govoriti z Lovričem. Dobil ga je v njegovem oddelku.

„Kdaj pridete v Ljubljano?“ ga je vprašal.

„Teden dni ostanem v Zagrebu,“ je odgovoril redov, „od tam pa se odpeljem naravnost v Ljubljano.“

„Gotovo imate v Ljubljani sorodnike?“

„Stari je žalostno odkimal.“

„Nimam jih.“

„Ali prijatelje?“

„Tudi njih nimam več.“

„Ali boste stanovali v hotelu?“

„Da, gospod stotnik.“

„In koliko časa ostanete v Ljubljani?“

„Ne vem še,“ je počasi odgovoril redov.

„Nekaj dni gotovo, teden... deset dni...“

„Potem se bova kdaj videla.“

Lovrič je pomislil.

„Da, gospod stotnik,“ je odgovoril. „Ker boste vi v Ljubljani, ostanem nekaj časa tudi jaz. Morda se dogovoriva o skupnem odhodu v širni svet — v Maroko...“

Malo pred Zagrebom sta se poslovila. Redov je vstal.

„Kadar me boste potrebovali, gospod stotnik, me dobite pri ‚Slonu‘.“

Stankovič mu je dal roko.

„Z Bogom, prijatelj. Do svidenja!“

„Pri ‚Slonu‘“ je zamišljen zamrmral stotnik. „Mirin ljubimec je tam stanoval. Ivan Lovrič je bil njen ljubimec!...“

VII

SREČANJE

Štirinajst dni nato je neko popoldne sedel stotnik Milan Stankovič v „Zvezdi“.

Ta dan je prvič vstal. Rana, ki se še ni bila popolnoma zacelila, se mu je bila iznova odprla in ga priklenila na posteljo. Štirinajst dni je ležal v vojaški bolnici.

Premišljeval je, kako naj izrabi svoj trimesečni dopust. Vedel je, da bo, ko mu poteče, že daleč v Alžiru. V vojnem ministrstvu je imel dobre prijatelje; z njihovo pomočjo je upal izposlovati nagel odpust iz jugoslovenske vojske.

Ko je dopoldne vprašal pri „Slonu“ po Lovriču, so mu povedali, da človeka tega imena ne poznajo.

Ali je Ivan Lovrič lagal? Ali si je nadel drugo ime? Zakaj se skriva?

A Milan Stankovič se ni dolgo ukvarjal s temi mislimi. Skomignil je z rameni, kakor češ:

„Kaj to meni mar! Mož je grešil in za svoj greh se je dovolj pokoril!“

A njegovo skrivnost bi vendarle rad odkril. Nastanil se je v „Unionu“.

Drugi dan je nameraval posetiti redovnici, ki sta mu tako skrbno stregli v vojaški bolnici v Makedoniji. Morda mu bosta kaj povedali o Ljubi in njegovem otroku...

V adresarju je našel naslov doktorja Janka Liparja. Ali naj gre k njemu?

Ne, ne! Najprej mora govoriti z redovnicama. Ni ga več strpelo v kavarni.

Dvajset minut kasneje je stal v samostanski sprejemnici. Sestri Terezija in Honorija se nista mogli dovolj načuditi, ko sta ga zagledali.

„Vi tukaj, gospod Stankovič!... Vi... v Ljubljani?“

Zalostno se je nasmehnil.

„Da, dobri sestri... a verujta mi... Nisem prišel, da bi Ljubo odvrnil od njene zaobljube — ne! Daleč so mi take misli!“

„Kdaj ste se vrnili, gospod stotnik?“

„Že pred dvema tednoma, ali vseh teh štirinajst dni sem preležal v bolnici. Moj prvi obisk je bil namenjen vama.“

„Kako dolgo ostanete v Ljubljani?“

„Ne dolgo,“ je žalostno odkimal. „Vsaka ura, ki jo tu prebijem, je ura muk in trpljenja. Samo nekaj bi še hotel opraviti...“

Umolknil je. Obup ga je premagoval. Sestri sta ga sočutno pogledali.

„Kaj bi radi opravili?“ ga je vprašala sestra Terezija.

„Preden izginem za zmerom,“ je vzdihnil, „moram videti svoje dete... zaklel sem se, da ga moram poljubiti v slovo... poslednjič...“ Besede so mu zamrle v ihtenju.

Redovnici sta začuli, da bije pod to vojaško suknjo, polno našivov in odlikovanj, mehko in nežno, a obupano srce.

„A videl bi ga rad skrivaj,“ je povzel čez nekaj trenutkov, ko se je malo zbral. „Nočem, da bi Ljuba vedela, da sem v Ljubljani.“

„A kako hočete to storiti?“

„Ne vem še... Ali bi vas smel... ali smem vprašati... Ali je Ljuba še pri vas?“

Redovnici sta se spogledali. Ali mu smeta odgovoriti na to vprašanje?

Sestra Terezija se je prva odločila.

„Rekli ste, da so vam daleč vse slabe misli... Zato vam zaupam... Gospodična Ljuba je naš samostan že drugi dan po prihodu v Ljubljano zapustila.“

„Ali ne veste, kam je šla? Gotovo najprej k svojemu otroku.“

„Da, gospod.“

„Sestala se je z doktorjem Liparjem... kaj ne?...“ In s strahom je dodal: „A njena zaobljuba... Ali jo je že, izpolnila?...“

„Še ne,“ je odgovorila sestra Terezija, vesela, da mu lahko vsaj nekaj dobrega pove. „Toda pripravljena je storiti svojo dolžnost, gospod stotnik... če bo taka božja volja...“

„To je strašno... A kaj naj storim jaz?“

„Ne obupajte... Božjih sklepov nihče ne razume...“

Dvignil je glavo. Ali je mogoče?... Kako mu je rekla redovnica?

Sestra je začutila, da je morda že preveč rekla. Ne, ne sme mu dajati upanja... če se ne izpolni?

„Kaj vam naj še povem? Toliko sem že premolila za vas. Morda se zgodi čudež...“

Obljubite, da boste dobri... da ne boste iskali gospodične Ljube. Čez nekaj dni se vrnite. Morda boste kaj zvedeli, kar vam bo v tolažbo. Ne pozabite, da imate v nama dve prijateljici, ki sočustvujeta z vami. Saj je naša dolžnost lajšati trpečim bolečine...“

Tisti mah se je oglasil zvonec. Napočila je ura večerne molitve.

Stotnik je vstal.

„Z Bogom, sestri!“ je zašepetal.

„Ne z Bogom — na svidenje! In pogum, gospod stotnik!“

Redovnici sta spremili obiskovalca do vrat in se poslovili.

Vrnil se je v „Zvezdo“ in nekaj malega zaužil. Ni mu šlo v tek. Nепrestano je moral misliti na zagonetne sestrine besede.

Ko je drugi dan hodil po ulicah, je zdajci obstal in zrenice so se mu razširile. Kaj je bilo?

Zagledal je bil črno oblečeno damo, ki je stopila iz neke trgovine. Šla je čez cesto in vodila za roko dveletnega otroka. Ni gledala okoli sebe, kakor bi bile njene misli Bog ve kje drugod. V črtah njenega obraza ni bilo težko razbrati globoko in neutolažljivo žalost. Njene oči so bile tihe in vdane. Zaiskrile so se samo, kadar so pogledale za otrokom, ki je capljaj zraven nje.

Tramvaj je pripeljal v smeri proti glavni postaji. Neznanka z otrokom je vstopila in izginila Stankoviču izpred oči.

Stotnik se je moral nasloniti na zid. Bilo mu je, kakor da mora zblazneti. Z ustnic, ki si jih je razgrizel v brezmejni boli do krvi, so se mu trgale brezzvezne besede.

Mimoidoči so pristopili k njemu.

„Gospod... ali vam je morda slabo?“

Stotnik ni odgovoril. Samo zamahnil je z roko, kakor da jim hoče reči: „Nič... pustite me... pojdite svojo pot!“

Besede sočutja, ki jih je čul okoli sebe, so ga presunile. Ni hotel, ni maral, da bi ga ljudje gledali. Prerinil se je med njimi in odhitel naprej.

„Siromak... znorel je!“ so si mislili vsi, ki so bili svedoki prizora.

Ni se zmenil zanje. Njegov pogled je še vedno visel na tramvaju, ki je izginil za vogalom. Poklical je izvoščka in skočil v avto.

„Za tramvajem, ki vozi pred vami! Ko vam ukažem, ustavite!“

Pred pošto je mlada žena stopila iz tramvaja. Milan je vrgel šoferjtu petdeset dinarjev in odhitel za Ljubo. Zakaj ona je bila!

Sledil ji je v kratki razdalji. Precej daleč mora stanovati, si je mislil. Ze kakih deset minut je tako hodil za njo.

Tedaj je nenadoma izginila v neki vili. Bilo je pod Rožnikom. Hotel se je prepričati, ali res stanuje v tej vili, ali pa je morda samo koga obiskala. Zato je sklenil počakati. Čez nekaj časa je stopila na balkon.

Zdaj je vedel, da Ljuba res stanuje v tej hiši.

Hotel se je obrniti in se vrniti v mesto, a neka nepremagljiva sila mu ni dala. Bilo mu je, kakor da bi bil pijan in kakor bi se vse vrtilo okoli njega.

Hišnica je sedela na klopi pred vilo in čitala časopise. Kaj naj ji reče?

Ustavil se je in pozdravil.

Zenska ga je nekam nezaupljivo pogledala. Zdajci se je nečesa domislil. Segel je v žep in vzela iz denarnice stotak.

„Ali ne stanuje pri vas neka gospa z otrokom?“

Hišnici so se ob pogledu na stotak razširile oči. Potem pa je pomislila. Česa išče ta človek? Zakaj ji ponuja toliko denarja?

Toda stotak ji je potolažil vest.

„Da!“ je odgovorila in spravila ponujeni ji bankovec.

„Kako dolgo že?“

„Kak mesec dni bo tega, kar je prišla.“

„Sama?“

„Da, sama... to se pravi... otroka ima pri sebi.“

„S čim se ukvarja?“

„Z ročnimi deli... O, mlada vdova je, ki se tako malo meni za ljudi...“

Hišnica je govorila resnico.

„Ali sprejema obiske?“

„Ne... nihče je ne obiskuje, razen neke stare postrežnice... Časih prideta tudi dve usmiljenki.“

„Sestra Terezija in Honorija.“ si je dejal stotnik. „Ali gre dostikrat z doma?“

„Večkrat... kadar gre po naročila in kadar jih vrne.“

„Ali vzame takrat otroka s seboj?“

„Ne vselej.“

„Kdo pa pazi nanj, če je ni doma?“

„Jaz, gospod...“

Hišnici se je nabralo čelo. Kaj naj bodo te besede? Česa išče neznanec? Res, plačal ji je dobro... ali... če ima slabe namene z gospo Slavčevo...

Častnik je uganil njene misli.

„Ne bojte se!“ je rekel z žalostnim nasmeškom. „Zanimam se za to damo in njenega otroka... Mnogo mi je do tega, da zvem, kako živi...“

„O, gospod... ta gospa je tako dobra! In njen otrok! Kadar ga vidim, se ga razveselim. Siromak je... nima več očeta. Kako ga je moral ljubiti! In kako šele ona! Kar je pri meni, še nisem opazila smehljava na njenem obrazu. Vedno misli na njega, ki je umrl...“

Stari hišnici se je inako storilo. Stotnik se je ugriznil v ustnice, da se ne bi izdal.

Bolele so ga besede te ženske in vendar... o, koliko bi bil dal, da bi jih še enkrat slišal! Povedale so mu, da ga Ljuba še vedno ljubi... tako zelo, kakor ne bo nikoli njegovega srečnega tekmeča.

„Ali morda veste,“ je počasi povzel čez nekaj časa, „ali kaj veste, kdaj boste spet morali paziti na otroka?“

Hišnica se je vznemirila. Kaj prav za prav hoče ta tujec? Zakaj se toliko zanima za gospo? Saj je že kar nespodobno!

Toda stotnik jo je novič premagal. Pomolil ji je drugi stotak. Toliko denarja hišnica že dolgo ni videla. Kaj čuda, da ji je vest utihnila!

A Stankovič jo je hotel popolnoma pomiriti.

„Gospa Slavčeva mi je tako blizu... zelo blizu... Toda sprl sem se z njo. A malčka sem imel zmerom tako rad! Odpravljam se na dolgo potovanje, zato bi rad dečka še enkrat poljubil, ne da bi mati kaj vedela. Zato sem vas vprašal. A če ne marate odgovoriti...“

Po teh besedah ni stara hišnica nič več pomišljala.

Današnji človek bi potreboval budilko, ki bi jo v soboto zvečer tako naravnal, da bi zazvonila v ponedeljek zjutraj.

Kako naj se vedemo pri jedi

Nič ni mikavnejšega, kakor gledati človeka, ki zna pravilno jesti in pravilno uporabljati jedilno orodje. Narobe pa te mine slast do jedi, ako sedi poleg tebe nekdo, ki cmoka, hlasta in sreblje, da te kar mrzaz spreletava. — Pred vsem — naj bomo sami ali v družbi — moramo paziti, da si pred jedjo umijemo roke in osnažimo nohte, ker tega ne zahteva le olika, ampak tudi higijena. Ako smo povabljeni na obed, sedemo šele takrat, kadar sede gostitelj. Če je to v družinskem krogu, tedaj se molče poklonimo

proti dotičnemu, ki ima častno mesto, oziroma proti gostitelju. Nato šele sedemo, brez glasnega prerivanja stolov, vzamemo prtiček ter si ga pregrnemo čez naročje. Zatikati prtič za vrat je nedostojno. Tudi ne jemo kruha pred juho. Jestu pričnemo šele tedaj, ko je pričela jesti oseba, ki ima častno mesto pri mizi. Brisati pribor s prtičem je nedostojno. Zlico primemo na koncu ročaja in sicer tako, da leži palec zgoraj, kazalec in sredinec pa spodaj. Neprepolne žlice nosimo v usta tako, da je

konec obrnjen proti ustom. Pri jedi pazimo, da ne srebljemo in ne prelivamo juhe. Ako je prevroča, mirno počakamo, da se shladi. Ko pojedemo juho, položimo žlico na krožnik. Težje nego žlico je uporabljati nož in vilice. Nož, ki je pripravljen na desni strani krožnika, vilice pa na levi, primemo tako, da je konec ročaja skrit v dlani. Proti vsakemu pravilu je, nositi nož v usta in kdor to dela, sploh nima pravice jesti pri mizi. Med tem ko grizemo, držimo pribor nad krožnikom, ne pa v zrak. Zelenjavo in sploh prikuhe jemo z vilicami ter istotako ne

rabimo noža za haširane zrezke in ribe. V takem primeru si pomagamo tako, da imamo v levi roki košček kruha, v desni pa vilice. Ribje koščice odstranimo s kruhom. Ako imamo vzeti kaj iz ust n. pr. koščico, napravimo to kolikor mogoče nevidno z vilicami ali žličko. Ko nehamo jesti, odložimo pribor tako, da sta ročaja noža in vilic obrnjena proti desni.

Med jedjo pazimo, da ne škrtamo z nožem. Kadar vzamemo ponujeno jed, moramo paziti, da vzamemo po vrsti in da potem spet pravilno odložimo pribor. Vzamemo samo toliko, kolikor se upamo pojesti, ker je za gospodinje žaljivo, ako puščamo jed na krožniku. Zato vzamemo rajši manj, pa zato dvakrat. Kruha ne režemo, ampak lomimo po koščkih. S polnimi usti govoriti je nedostojno. Pretiho govoriti ali šepetati pa je nelepo, ker lahko kdo sumi, da govoriš o njem. Političnih govorov se je pri mizi ogibati, ker utegnejo biti gostje različnega prepričanja. Istotako se je ogibati predmetov, ki bi lahko koga žalili. O jedi sami preveč govoriti je nepotrebno.

O govorjenju ne le pri mizi, ampak povsod veljaj pravilo: v govoru naj bo izražena vljudnost in pravilnost. Preveč ljubeznivosti, zlasti ako je prisiljena, ni na mestu. Govoriti pravilno in se ogibati tujk nam bodi dolžnost. Zlasti pri tujkah bodimo rajši preveč izbircni kakor premalo!

Čaše prijemamo s tremi prsti kolikor mogoče spodaj, nikdar pa ne ob robu. Ako čutimo potrebo, da si očistimo zobe, storimo to popolnoma neopaženo. Naravnost gnusno pa je, drezati po zobeh z zobotrebcom ter ga potem zagnati na krožnik. Tudi prtič je treba pravilno uporabljati ter si z njim brisati usta, ne pa tudi pribora in nosu. Ko je obed končan, počakamo, da vstane prvi tisti, ki ima častno mesto, potem šele mi.

Vse to se bo zdelo mogoče marsikomu malenkost ali vendar po tem sodijo človeka; zelo se moti vsak, kdor misli, da v družbi lahko opravi brez gornjih pravil.

Rešitev zloženke

ki smo jo prinašali v štev. 1—12 lanskega letnika „Romana“, je

dr. Francè Prešeren.

Slika, ki jo danes priobčujemo, je nekoliko manjša kakor bi bila, če zložimo posamezne dele v zmiselnost celoto; pomanjšali smo jo zato, da ne izgubimo preveč dragocenega prostora.

Rešitev smo dobili toliko, da smo jih v tem kratkem času komaj utegnili pregledati. Seveda je med njimi mnogo pogrešnih — nekateri so nam poslali ‚Vodnika‘, drugi ‚Valvazorja‘, tudi ‚Slomška‘ in celo sodobne politike! — a večina je v sliki vendarle pogodila Prešerna. Tisti, ki so pozabili priložiti sliko ali napisati pod njo ime, seveda pri žrebanju niso mogli priti v poštev.

Nagrado 500 Din je žreb prisodil gđč.

Tinuški Petkovi

učiteljci v Prosenjakoveih.

Da vsaj nekoliko potolažimo tiste, ki jim usoda pri podelitvi nagrade ni bila naklonjena, smo sklenili podeliti še

4 nagrade,

in sicer 1 v znesku 100 Din, ki jo je žreb dodelil g. *Antoniji Potočarjevi*, železničarki v Novem mestu, 1 v vseletni naročnini na „Roman“, ki jo je dobil g. *Viktor Stajniko* v Stanjeveih, 1 v polletni naročnini na „Roman“, ki jo dobi g. *Edo Braz* v Mostah, in 1 v četrtletni naročnini na „Roman“, ki jo dobi g. *Anton Znidar* na Jesenicah.

Naša uprava je dobila nalog, da vse nagrajence takoj obvesti o izidu žrebanja in jim nakaže nagrade.

C. J. Braun:

Komedija zmešnjav

V Parizu so odkrili nov trik za zakonske može, ki bi se radi ločili. Gospod Maurice N. je prišel po petih letih zakonskega življenja do spoznanja, da se je prav za prav rodil za svobodo. Ko mu je to spoznanje temeljito dozorelo, je svoji ženi predlagal, da gresta spozorazumno narazen.

Toda žena se je temu z vso odločnostjo uprla.

Gospod Maurice jo je pregovarjal in ji prigovarjal na vse načine — zaman. Videč, da tako ne gre, se je vdal v usodo, se spet sprijaznil s svojo ženo in jo poslal za nekaj časa na jug, da se odpočije. Obljubil ji je, da ji bo marljivo pisal, in je svojo obljubo tudi vestno izpolnjeval — a ne dolgo. Njegova pisma so jela postajati redkejša in sčasoma jih je popolnoma nestalo. Gospa N. se je že pripravljala na povratek, ko je lepega dne srečala na ulici znanca, ki ji je prisrčno čestital k ločitvi!

Gospa N. je bilo vse to španska vas. Sedla je na vlak in se odpeljala v Pariz. Prišedša domov je dobila moža, prekipevajočega od veselja; njegov prvi pozdrav je bila razsodba o ločitvi, ki ji jo je pomolil pod nos.

Med tem ko je bila njegova žena na jugu, si je bil mož poiskal dobro prijateljico, ki je rade volje ustregla njegovim prošnji in šla z njim k odvetniku in na sodnijo, kjer jo je predstavil za svojo ženo — ter se tako brez vsakršnih neprilik ločil od svoje lažne žene...

Gospa N. je seveda nemudoma zahtevala, da se ta ločitev proglasi za neveljavno. A z grozo je spoznala, da stvar ni tako preprosta! Zakaj morala bi obenem tožiti svojega moža. Gospa N. je bila gospa N., toda če je to hotela ostati, bi morala svojega moža spraviti v ječo — tega pa si spet ni želela.

Taka komedija, kdo bi si bil mislil!

Stvar baje še zmerom ni rešena. Zdaj premišlja gospa N. o nasvetu svojega odvetnika. Predlagal ji je, naj svojemu možu zagrozi, da ga bo naznanila, če je novič ne poroči. A potem nastane nov problem: ali se sme zakonska dvojica, ki še ni ločena, iznova poročiti? Ali ni to nemara že dvoženstvo?

Kdo bi vedel svetovati?

Fr. Winkler:

Trik

Razprodaja! Popolna razprodaja! Strašno znižane cene: blago na pol zastonj!

Taki napisi so v velikanskih črkah blesteli na sleherni pedi pročelja velikih trgovskih hiš.

Najlepša prilika za priložnostne nakupe! Najlepša prilika tudi za tatove!

Pred vhodi največje trgovine v mestu so se prerivale množice ljudi. Vrata so bila ves čas odprta na stežaj.

Seveda je vodstvo trgovine za te dni štab svojih zasebnih detektivov in detektivinj pomnožilo. Nekaj novega pa je bilo, da je to pot — kakor so šušljali — tudi kriminalna policija poslala nekaj svojih uradnikov, ki so pomešani med občinstvo malomarno pohajkovali po trgovini.

Na policiji je vladalo slabo vreme, bliskalo se je in grmelo. Nobenega dvoma ni moglo biti: mednarodna tolpa trgovinskih tatov, ki se je bila najprej pojavila v inozemstvu, se je zdaj priklatila tudi že v to mesto. Poglavar tolpe je moral biti vražje prekanjen možak. Imel je svoj trik, tri sto peklenščkov, kakšen trik! Z malenkostmi se ni ukvarjal, segel je vselej samo po velikem. Na ravnateljstvo so prihajali dopisi, ki so bili vse prej kakor laskavi in častni za policijo. Poglavar, poglavar, ko bi le njega dobili!

Pravkar sta v trgovino stopili dve dami, ena srednjih let, druga mlajša, obe čedno napravljene. Hoteli sta izrabiti ugodno priložnost in si kaj nakupiti.

Ustavili sta se pri dehtečem pultu za toaletne potrebščine. Takle zavoj mila in stekleničica parfema, to bi že bilo nekaj. Potem perilo. O, kako poceni! Tukaj je treba že delj izbirati. In potem čipke! Tudi ne drage.

Za njima je malomarno stopal neki gospod, ki ju ni spustil iz oči. Toda mlada dama je nenadoma postala pozorna. Tisti mah ga je nestalo.

Srebrnina! Te žlice so bogme vredne denarja. Samo treba je izbrati prave vzorce. Zdajci mlajša tiho vzkrikne: „Bog, moja tor-

bica! Kje sem jo pustila? Ne, saj sem jo še pravkar imela!“

Prodajalka je v zadregi. Svetuje ji, naj stopi nazaj pogledat, saj ni mogoče, da je ne bi bilo več. Prosim, najprej plačajte, tam je blagajna!

Razburjeni hitita dami skozi gnečo, trdno stiskaje zavoje k sebi.

Zdajci začuti mlajša, da jo je nekdo prijel za ramo. Za njo stoji gospod — tisti gospod, ki ju je prej zasledoval! Privzdigne rob sukniča — nekaj svetlega se zaleskeče. „Kriminalna policija!“ jima šepne. „Stopita ven!“

„O, Bog! O, Bog!“

„Brž, prosim!“

Zunaj jima reče: „Prosim, tu na desno!“ In malo pozneje: „Spraviti vaju moram na stražnico!“

Obupne prošnje in zaklinjanje.

„Ves čas sem vaju opazoval! Seveda vama je mučno, rad verjamem. Ali se lahko izkažeta? Dobro, stopimo za trenutek semkaj v vežo!“

Njune izkaze — nekaj pisem in potrdilo v trgovini plačanega računa — vtakne v žep. „To moram vzeti s seboj. Zavoje zaplenim! Hočem vama prihraniti sramoto, zato idita pred menoj, ne bom vaju izgubil iz oči.“ Nato se obrne k mlajši: „Torbica? Saj vendar niste imeli s seboj nikake torbice! Reči moram: zelo spretno ste to napravili! Ha, ha, torbica mi je izginila! S tem ste odvrnili pozornost prodajalke in vaša prijateljica je med tem — saj vemo! Prosim, le lepo naprej!“

Potisnil je dami skozi vrata. Tedajci pa se je pred izhodom pokazala širokopleča postava in oster glas je viknil:

„Dober dan, Holler! Stojte, tri sto vragov! Proč z revolverjem! Nu, stari prijatelj, ni slaba, takole kot kriminalni uradnik oropati nedolžne ženske, jih poslati pred seboj ven, potem pa na lepem izginiti! To je vaš trik! A zdaj je konec! Kaj, teh dam še ne poznate? Dovolite, da vama ju predstavim: gospodična Anni in Gertrud, dve izmed naših najboljših detektivk! Vidite, to je pa moj trik! Tako, zdaj pa z menoj! Gospod tam zunaj je moj tovariš — svarim vas pred neumnostmi! — Ve, gospodični, pa nesita kupljeno blago spet nazaj v trgovino in si dajta izplačati kupnino! Zdaj bomo menda nekaj časa imeli mir!“

KONZULOVA SKRIVNOST

Kriminalni roman

Napisal H. Hilgendorff

Prejšnja vsebina:

Neslišno sem se splazil v hišo konzula Traerja. Nad vse me mika skrivnost njegove železne blagajne. Ne denar, o, ne. Čudak je ta konzul; zakaj pošlje zvečer vso služinčad domov? Kakšna mračna skrivnost obdaja njegovo življenje? Zdaj sem pri blagajni — a tišči mah me oblije svetloba: od kod se je neki vzela konzul? V njegovi roki se blesti revolver. Zakaj me tako čudno gleda? „Roke kvišku!“ Moral sem sesti; vzela mi je pištolo iz žepa. „Pod mojo hišo je kanal; kdor pride vanj, ga ne vidi več solnce. Ali bi se radi seznanili z njim?“ Kdo tako govori z vlomilcem? Zakaj ne pozove policije? „Ha, ha, ha,“ se zasmejem, „kanal? Ta ni slaba!“ Grohočem se na ves glas. Ne sme sumiti, da nisem navaden vlomilec. Vidim, da mi skoro verjame. A moram mu šele dokazati. „Dokončajte svoje delo; pet minut vam dam časa!“ Pet minut! Komaj, komaj! Blagajna je odprta. „Vzemite kaseto, nagrada za vaš trud.“ Čudno: nagrada vlomilcu? Kakšno zlodejstvo se skriva za tem? „Še malenkost!“ Potegne me na hodnik. Pred nekimi vrati obstane. „Človeka, ki je v tej sobi, morate spraviti s sveta. Vi ali oni!“ Umor? Ne, Bog ne daj! Vstopim: tema. Prižgem svetiljko. Tam... tam na postelji... mlado, lepo dekle. Stopim korak naprej. Dekle se zbudi in že ima v roki drobno pištolo. Strel! Tema! Zvenket razbitega stekla. Ali sém še živ? Da, še več: neranjen. Proč od tod! Neka roka me zgrabi za vrat in potegne s seboj. Potem me izpusti. Prižgem luč: nikogar. A tam je okno — proč iz te hiše, proč, proč...

Kdo je streljal? Dekle? Na koga? Na mene ne; ne bi me bila mogla zgrešiti. Na konzula? A čul sem dva poka. Konzulov revolver je bil neslišen. Čigav je bil drugi strel? Moral je biti še neki tretji, a na koga je streljal? Na deklico? Bog, ali je mrtva?

Na ladji „Imperia“. Sedimo v točilnici. Mladi tehnik Diener, ki se vozi v Južno Ameriko, pripoveduje o strašnem zločinu: konzula Traerja so snoči na zverinski način umorili. „Naj mu bo Bog milostljiv!“ meni pater James Godefroy. Čuden človek, ta pater. Tako mrzlih oči še nisem videl. Res, skoro bi bil pozabil: neverjetne reči se dogajajo na tej ladji. Baronu Liegensteinu je izginila listnica, igralke Tamavi briljantna spona, dr. Winderwaldu zlata ura, bankirju Morlandru ček. In naposled točaja izpred nosa šop dolarjev, izkupiček dneva... Kdo je tat? Eden izmed nas, ki smo v točilnici, brez dvoma... Ne: detektiv Young nas pre-

išče — nič! Zdajci zagledajo dolarje v mojem rokavu — kako za vruga so prišli tja? In v patrovi ovratnici Fergusovo rubinasto iglo! Ali je pater tat? Nemogoče! A pater pokaže na detektiva: iz telovnikovega žepa mu gleda zlata verižica... Obča zmešnjava...

Tisti večer sem prestregel pogovor med kapetanom, detektivom in prvim krmarjem. Zelo zanimiv pogovor. Iskali so tatu in ga odkrili v — meni! Ko bi vedeli, kaj vse bi lahko dobili pri meni! Na deščici za barve, ha, ha... in v skatli za smotke! Konzulove ti-sočake — a to še ni nič! Dragulje igralke Tamave, rubine gospodične Antonijevske, Brestrov demant... Posebna istorija, kako mi je to ukradeno blago prišlo v roke. A čujmo: Young predlaga stražo pred zakladnico — sebe, kapetana, prvega krmarja in... mene! Mene, „tatu“! Genijalna misel! Zakaj ne?!

Spet nekaj novega. Ljudje stikajo glave in šepetajo. Neka govornica se širi. Umor! Potnica iz kabine številka 13 da je mrtva! Mrtva? Ne, samo hudo ranjena! Ranjena? Potnica iz kabine 13 — nemogoče! Saj kabina 13 vendar ni oddana!

Kdo bo prihodnji? Ta misel je glodala vse, a nihče ni hotel pokazati strahu.

„Med damo iz kabine številka 13 in ‚Nevidnim‘ je bil ogorčen boj. Draguljev očividno ni hotela radevoljno izročiti. Boj je baje odločilo bodalo. Pravijo, da je zdaj mrtva. A jaz vsega tega ne verjamem. Neviden človek? Ali se vam ne zdi, da je to vendarle... nekoliko prehuda?“

„V kabini številka 13 sploh nikogar ni. Jaz imam na istem hodniku svojo kabino. In med vso vožnjo nisem niti enkrat nikogar videla, ki bi bil stopil iz kabine številka 13. Nezmisel. Tudi jaz sem slišala o tem govoriti... toda v nekoliko drugačni obliki. Dama je bila baje ustreljena, in sicer od zadaj.“

„A strel bi se bil moral čuti! Stene in vrata vendar ne morejo biti tako debele.“

„Da, res, nihče ni nič slišal!...“

„Pravijo, da je imela nesrečnica v rokah krčevito stisnjeno biserno ogrlico neznanske vrednosti...“

„Ne, jaz sem slišala, da je bil samo del ogrlice. Gotovo se ji je strgala pri boju... Oni večji del pa je morilec spravil na varno...“

„Ah, vse to so samo marjje...“

„Poglejte, gospodična Hildegarda Dickensova govori s kapetanom. Ali vidite, kako je zmešana? Kar zaripla je od razburjenja! Gotovo je čula o teh govoricah in ga zdaj izprašuje. Ha, ha, kapetan se smeje... zmigava z glavo... prvi krmar se tudi smeje... zdaj se smejejo vsi trije. Gotovo je kapetan povedal kak dovtip...“

„Kapetan se ne bi tako smejal, če bi bilo kaj resnice na stvari...“

„O, gotovo ne!“

Ta pogovor sem prestregel med lady Aucklandovo in dr. Winderwaldom.

A vse to ni pomagalo. Govorica je bila močnejša od ljudi. Povsodi na ladji je je bilo dovolj. Bila je povsod in nikjer...

V zidni vdolbini med palmami je zamišljen sedel Young in srebal iz čašice. Tiho sem od zadaj stopil k njemu in mu pogledal čez pleča. Kozarček je bil prazen, le trije, štirje koščki ledu so se lesketali v njem kakor velikanski demanti.

Segel sem od zadaj po njegovi roki, da bi mu vzel kozarček iz rok. Young se je zdrznil; kozarček mu je pal na tla in se razbil.

„Hudič — vi ste?“ Prestrašen se je zazrl vame.

„Ne ravno hudič, čeprav so v nekih stoletjih vse umetnike proglasili za obsedene — a zakaj se tako bojite, mister Young?“

„Ti prekl... živci. Mislil sem... da, hm... ni čuda, če vam ves svet trobi na ušesa te bedaste govornice,“ je zagodrnjal Young in umaknil pogled od mojih oči.

„Bedaste govornice? Kaj res ni nič na njih?“ Skušal sem prestreči njegov pogled, a zaman.

„Blaznica je ta ladja in norci so na njej!“

„Norci niso nevarni... norci ne moré!“

Young se je zdrznil in me prvič pogledal.

„Marnje...“

„Ne, nikake marnje... resnica je.“

Young je vztrepetal in rdečica mu je zalila obraz.

„Ali... veste to... tako... dobro?“

„Da...“

„Od kod...?“

Vzel sem iz žepa svoj cigaretni tok in ga odprl. V njem je bil prav majhen biser — biser, ki je bil okrvavljen.

„O Bog — kje ste to dobili?“

Young me je pogledal z izrazom, ki ga nikoli ne pozabim. Presenečenje, strah in zadoščenje je bilo v njem.

„To je dvanajsti biser... in krvav...“ je rekel.

„Da, kri je na njem; utegne biti dvanajsti biser, o tem vam na žalost ne morem ničesar povedati...“

„Ta biser bi moral imeti morilec,“ je rekel Young in krčevito sklenil roke okoli stolovega naslonjala.

„Saj morilca vendar ni!“ sem vzkliknil nekoliko porogljivo. „Ali se morilec ne imenuje, marnje in blaznost?“

Younga je minil navidezni mir. Spustil je stol in me zagrabil za ramo.

„Človek božji!“ je hripavo zavpil. „Od kod vam ta biser? Kje ste ga dobili? Ali ste vi...?“

„Ne!“ sem mirno odgovoril in se izvil iz njegovega prijema. „Na žalost vas moram spet razočarati: jaz nisem morilec.“

„In biser?“

„Več logike, gospod Young, več logike! Ali bi ga vam morilec pokazal?“

„Za norca me imajo,“ je zahropel Young. „Tu se že vse...“

„Nihče vas nima za norca, samo vaši lastni živci.“

Young me je srepro pogledal. Toda čez nekaj sekund se je razum spet vrnil v njegove oči. Videl je, da hodi po krivi poti, tudi če bi bil jaz morilec.

„Res, živci bodo to,“ je rekel medlo. „Toda kako pridete do tega bisera?“

Nasmehnil sem se. Čisto mirno in prijazno.

„To vam rad pojasnim. Na vsej stvari ni vobče nič nenavadnega...“

Za trenutek me je prijela izkušnja: povej mu, povej mu vse!... Kaj bo storil nato? Predstavljaj si njegov obraz... Ali ne bi bilo zelo zanimivo, postaviti vse na eno kocko? Bogme, bilo mi je, kakor bi me bil zli duh hotel prisiliti, da se prenaglim. Toda bil sem močnejši od njega. Premišljeno sem odgovoril:

„Ta biser sem našel pod preprogo pred vrati kabine številka 13. Čul sem pripovedovati o tisti stvari in obšla me je radovednost. Stikal sem pred vrati in našel ta biser. Ko so bili damo odnesli v ambulančno sobo, ji je biser nemara zdrknil iz kake zgibe na obleki... Toda krvav je... in zato sem prepričan, da te govornice niso samo domišljija in marnje... Več pa seveda tudi jaz ne vem in sem vas ravno hotel prositi...“

Young se je z bledimi ustnicami nasmehnil. Njegove oči, katerih zrenice so se mi zdele nenavadno razširjene, so žarele od besa.

Bilo mi je jasno: verjel mi ni niti besedice. Stvar mu je bila preveč preprosta. In sleparija

je bila preočita... A vendar... možnost, da sem biser našel, je obstojala. Ali je imel kak protidokaz? Ne!

„Ker bi vam rad pomagal,“ sem rekel prijazno in se naredil, kakor da ne vidim njegovega srda, „bi bilo nemara bolje, da mi poveš, kako se je prav za prav zgodilo.“

Young ni vedel, kaj naj stori. A naposled je vendarle zmagal v njem razum. Položil je glavo v roke, kakor da si hoče pomiriti živce. Ko je dvignil pogled, je bil spet stari Young — le v očeh se mu je zdaj pa zdaj zablistala sumnja, ki jo je imel proti meni.

„Torej govorice dobivajo določne oblike...“ sem ga vzpodbodel.

„Da, stvar je resnična...“

„Kdaj se je zgodilo?“

„Nekaj trenutkov potem, ko sem odšel iz vaše kabine, gospod Svendrup.“

„Hm, hm... Kaže, da storilca ni bilo Bog vedi kako strah pred vami, drugače bi si bil pač izbral tisti trenutek, ko ste bili pri meni. Kaj bi rekli na to, gospod Young?“

Young se je ugriznil v ustnice. Gotovo me je imel za najnesramnejšega človeka na svetu.

„Ne mislite, da mi uide...“

„O tem sem prepričan... ker poznam vaše zmožnosti, mister Young. A lopov vas menda še ne pozna. Če bi vas tako dobro poznal kakor jaz...“

„Morda me prav tako dobro pozna. Toda človek se dostikrat zmoti v ljudeh, o katerih misli, da jih pozna.“ Youngov obraz je bil še vedno prijazen, le oči ni mogel zatajiti: bile so temne in grozeče.

„Sreča še, da se še bolj ne varamo drug v drugem, gospod Young,“ sem odvrnil in mu ponudil roko. Njegova je bila mrzla ko led.

„Ne, midva se ne varava. Midva... midva... sva...“

„Priatelj...“ sem dogovoril in potapljal Younga po ramenih.

„Veseli me, da ste mi besedo sneli z jezika,“ je nekoliko dvoumno odgovoril Young.

„Toda, gospod Young, nadaljujte poročilo, ne morete si misliti, kako napeto...“

„Dobili smo potnico iz kabine številka 13 hudo ranjeno. Ustreljena je bila od zadaj. Sopeč po rani je bila krogla iz velikega revolverja. Krogle same nismo našli...“

„Stojte... dovolite mi nekaj vprašanj,“ sem ga prekinil. „Če se prav spominjam, je bila kabina številka 13 nezasedena. Pravijo, da niso nikoli v njej opazili človeškega bitja,“ sem rekel z nedolžnim obrazom.

„To je res, vsaj v nekem pogledu. Mlada dama je imela razloge, o katerih nimam pravice govoriti, in zato ni zapustila kabine. Kabina 13 meji na kabino številko 12. Hrano so ji prinašali skozi kabino 12.“

„In kdo je v kabini številka 12?“ sem vprašal.

„Neki major Mac O'lonnor iz indijske armade. Potnik, ki ga domala ni na izpregled.“

„Ali je bila dama oropana?“

„Ne, in to je pri vsem najbolj čudno. Vsi dragulji so ostali nedotaknjeni na njeni toaletni mizici, samo...“

„Ljudje so nekaj govorili o biserni ogrlici?“

„Da, imela je majhno biserno ogrlico. Pri padcu se ji je najbrže raztrgala in biseri so se razsuli po tleh. Dvanajst biserov je bilo. Enajst smo jih našli v kabini, a dvanajsti je manjkal.“

„Kako ste mogli vedeti, da jih je bilo dvanajst?“

„Ko se je mlada dama zavedla, nam je povedala.“

„Nu, našel sem ga jaz,“ sem ponovil.

„Čudno...“

„Da, čudno, prav imate, gospod Young!“

„Hm hm...“

„Ali kaj slutite, kaj naj bi bil nagib?“

„Ne! Tudi dama si stvari ne ve pojasniti. Čudno, čudno je to... Strel je bil docela nezmiseln. Nič ukradenega, nič uropanega. Niti sence kakega nagiba. Ne sovraštvo ne osveta ne ljubezen...“

„Kako morete to tako zanesljivo vedeti?“

„Imel sem z damo dolg pogovor.“

„Po tem takem rana ni bila tako huda?!“

„Ne, hvala Bogu, ne! Strel jo je le oplazil. Vendar je izgubila mnogo krvi in se je onesvestila...“

„Kaj pa je potem povedala?“

Young je obrnil pogled v tla. Premišljal je o svoji taktiki. Ali bi bilo pametno, da mi vse izda? Ali nisem vsega mnogo bolje vedel kakor on, če... če je bila njegova sumnja utemeljena?

Naposled se je vendarle odločil. Segel je v žep in potegnil na dan polo papirja. Vidno nerad mi jo je predal.

„Evo vam, to je njeno poročilo. Prečitajte ga in mi potem povejte svojo sodbo.“

Med tem ko sem čital, sem kar skozi papir čutil, kako je Young prodiral moj obraz z radovednimi očmi. Ali se bom izdal? Ali ne bom pobledele? Ali pa mi morda ne bo planila v obraz iznenadna rdečica krivde?

Mislim, da je gospod Young zaman čakal. Uverjen sem, da mi obraz ni govoril.

11

Poročilo je bilo napisano v Youngovem rokopisu. Očividno mu ga je bila ranjenka narokovala. Pisava mi je tu pa tam napravila vtis nervoznosti in negotovosti.

Poročilo se je glasilo:

Čeprav sem bila zmerom sama, mi je vendar bilo nekako kratkočasje, da sem se večkrat na dan preoblekla. Ravno sem si bila nadela popoldansko toaleta in sem stala pred zrcalom, ko sem začula pred seboj neki šum. Bila bi se obrnila, da nisem ravno takrat zagledala v ogledalu nekaj zelo čudnega.

Zrcalo visi ravno nasproti vratom kabine in vrata se v ogledalu vsa vidijo. Bila so ves čas vožnje zaprta in jih nisem nikoli odprla ne jaz ne kdo drugi. Postrežba se je vršila skozi kabino številka 12, ki ima vrata v mojo kabino. To je bil doslej edini dohod do moje kabine.

Takrat pa sem v zrcalu nekaj zagledala, kar me je najprej začudilo, potlej pa navdalo z grozo. Dotlej zaprta vrata so se odprla za širino dlani. Toda nihče ni vstopil in vrata so se spet zaprla. Dobro sem čula, kako je ključavnica zaskočila.

Stekla sem k vratom. Bila so zaklenjena in prav nič ni bilo videti, da bi se bila pravkar odprla. Morala sem se zmotiti. Da, morala sem se zmotiti...

Tako tolažeč samo sebe sem spet stopila pred zrcalo, ko sem novič začula šum za seboj.

Obrnila sem se... kabina je bila prazna. Nikogar ni bilo, a tudi čuti ni bilo nič več.

Samoprevara... samoprevara!... je kričalo v meni... Razburjena si... morje in valovi te begajo s svojim šumenjem. Odprla sem okence na morje, da mi je veter in valovje udarilo v obraz.

To me je pomirilo in hotela sem spet stopiti k vratom.

Toda nisem prišla do njih. Zdajci sem začutila strašno bolečino v boku in pred očmi se mi je stemnilo...

Ko sem se osvestila, se je nad meno sklinal strežnik. Ali ko sem zagledala njegove okrvavljene roke, sem se vnovič onesvestila.

Več ne vem.

* * *

Vrnil sem Youngu poročilo. Njegove oči so še zmerom prežale nad mojim obrazom. Zdel se mi je nezadovoljen, zakaj med očmi se mu je zarezala strma črta. Moral sem se nasmeh-niti:

„Bogme, gospod Young, tako čudnega pisanja še nisem čital...“

„In vaša sodba?“

„Dvomim, da bi bili vi temu poročilu verjeli. Mladi dami je strah za trenutek zmedel misli... nič ni lagljega, kakor da je bila takrat še pod vtisom strela.“

„Imate prav. Vaša logika mi imponira. Toda vprašal sem dr. Jeffersa, ladijskega zdravnika.“

„In?“

„Rekel je, da ne pozna človeka, ki bi bil bolj jasnega uma kakor ta dama. Tudi name je napravila najboljši vtis. Svoje poročilo je podala brez slehernega razburjenja, ki bi bilo po takem prestrašenju vendar čisto umljivo. Mlada dama je izredno pogumna.“

„In nestalo ni ničesar? Če že ne vrednostnih stvari, pa morda kakega papirja, pisma ali česa sličnega?“

„Prav ničesar ne, pravi dama.“

„In ona nikogar ne sumi?“

„Njej je vse uganka.“

„Ali ni nihče čul strelo?“

„Nihče, niti sama ne.“

„Res, to je čudno! In kako se je stvar razvedela med potniki?“

Youngove oči so v fem trenutku postale spet ostre in preteče. Nasmeh okoli ustnic mu

je nenadoma izginil in dve brazdi sta mu prepregli čelo. Spomnil me je na dogo, ki voha sovražnika.

„Morda to ni tako čudno, kakor bi se utegnilo videti. Razširjevanje teh govoric, se mi zdi, ima globlji namen. Namen, ki naj bi bil strašna grožnja vsej ladji. Toda še vedno sem činitelj v morilčevi računski nalogi, neznan činitelj, ki ga podcenjuje.“

„O, saj to je zanimivo, mister Young!“ sem odgovoril, ne da bi bil mogel docela premagati nasmešek, ki mi je silil na ustnice. „Vi nekaj domnevate? Ali mi ne bi hoteli izdati?“

Young je zamahnil s krčevito stisnjeno pestjo v zrak, kakor da bi hotel pobiti sovražnika.

„Sodim, da je morilec sam razširil te govorice.“

Young me je ostro premeril od nog do glave in na obraz se mu je spet oprezno in počasi prikradel nasmešek.

Mirno sem si zapalil cigareto. Niti najmanj ni zatrepetal plamen vžigalice v moji roki, ko sem odgovoril:

„Prav imate. A jaz vam hočem povedati vzrok...“

Young se je osupel zazrl vame.

„Vzrok?“

„Zakaj ne... Med prijatelji...“

Za trenutek sem zagledal Youngove zobe, bele in krvoločne. Toda takoj nato so se kakor rdeča zavesa čez nje zgnile ustnice.

„Da, nekaj bi vas vprašal, in v mojem vprašanju bo vzrok in pojasnilo,“ sem rekel in prekrižal noge. „Ali niste opazili, da se zaloga v poslednjih urah zakladnici v shrambo predanih draguljev in vrednostih stvari nepričakovano naglo množi?“

Younga je prešinilo in za trenutek sem se zbal, da ne bi planil name. Z besnim naporom volje se je vendarle ukrotil in hripavo pritrdil:

„Da... odkar... odkar...“

... odkar se širi govorica, število shranjenih predmetov čedalje bolj narašča. In to je govorica hotela doseči.“

„Res je,“ je pokimal Young in me pogledal z izrazom, ki ga ni moči popisati.

Young se je po pravici prestrašil. Prestrašil nad odkritostjo, s katero sem mu pojasnil na-

men razširjevanja take govorice. Gotovo ni sam pri sebi niti za sekundo podvomil o tem, da moram nekako biti v zvezi s tem poskusom umora. A kako naj potem razume mojo odkritost?

Nervozno je stopil na košček ledu, ki je ležal na tleh med črepinami razbitega kozarca. Zdrobil ga je na sto majhnih demantov, ki so se iskrece razbegli po preprogi.

„In vendar so ti demanti samo nedolžna voda,“ sem rekel in pobral košček ledu. „Človek se tako lahko zmoti, gospod Young!“

Detektiv se je zdrznil. Poslušal me je bil le na pol.

„Zmota?... Zmota?“ je zagodrnjal. A potlej je dodal, gledaje me z očmi, ki jim nisem mogel videti do dna:

„Nocoj... nocoj ga vlovimo, kaj ne, gospod Svendrup?“ Ustnice mu je spet obkrožil nejasen nasmešek. „Ob enajsti uri začnemo stražo pri zakladnici. Dotlej pa postavim tjakaj nekaj zanesljivih ljudi...“

„Zanesljivih?“

„Prav imate... zanesljiv ni na ladji nihče več, odkar straži ta prekleti lopov. Niti jaz ne ali — v i...“ Young se je zasmel. Skoro prišten se je zdel ta smeh.

„Jaz gotovo ne!“ sem odgovoril s smrtno resnim obrazom.

Young se je vidno premagoval, da se ni izdal. Moja predrznost se mu je očitno zdela višek nesramnosti.

„Ha, ha... nemara se še zgodi, mister Svendrup, da boste vi mene aretirali!... Zdaj pa pojdiva v dvorano... majhen ples pred nastopom nočne straže ne more škoditi...“

„Ali ne plešemo že ves čas... na ognjeniku?“ sem mu šepnil.

A Young ni več poslušal. Segel mi je z roko pod pazduho in stopil z menoj v plesno dvorano. Gotovo se je moral nemalo premagati, da je to storil; a zato je pa tudi imel v tistem trenutku občutek, da je velik detektiv. Ali ni držal usode ladje v svojih rokah? In ali ni bila zmaga že toliko kakor gotova?

O, ubogi Young! Že naslednje ure so mu imele izbiti vse kvarte iz rok.

Ce hočeš, da bodo verjeli tvoji laži, jo moraš prepresti z resnico.

Gospod copatar je bil bolan, zelo bolan. Zdravnik mu je prepovedal vse najboljše stvari na tem svetu: vino, pivo, smotke. Čez nekaj tednov, ko mu je šlo že toliko bolje, da je lahko vstal, se je sam odpravil k zdravniku. Le-ta ga je temeljito preiskal in mu naposled rekel: „Vaše stanje, gospod Copatar, se je že toliko popravilo, da vam lahko dovolim po dva četrt vina na dan.“

„Gospod doktor,“ je ponižno odvrnil gospod Copatar, „to je že lepo, da mi dovolite, in jaz sem vam od srca hvaležen. Ali... če bi se dalo... vidite, meni bi bilo ljubše... ali mi ne bi mogli vino rajši *z a p i s a t i*? Veste, zaradi moje žene — če mi ga zapišete, se mi ga ne bo upala vzeti.“

„Vse vem. Mira. Povej mi resnico: drugega ljubiš!“ — „Da!“ — „Ime bi hotel vedeti, njegovo ime!“ — „Da ga ubiješ?“ — „Ne, prodal bi mu zaročni prstan!“

„Reči moram: moja tašča je angel.“ — „Tako? Moja pa še živi.“

Pri rubežni. Nadebudni sinček: „Če mislite že vse odnesti, bi vam dal še svoje šolske knjige!“

Profesor je pozabil doma knjige in jih gre iskat. Pred stanovanjem pozvoni. Služkinja, ki ga ni videla, zavpije iz kuhinje: „Gospoda ni doma!“ — „Škoda!“ zamrmra profesor in se obrne.

V vlakcu. Vse je mirno. Dva sedeža v oddelku sta še nezasedena. Tedaj vstopi neki gospod in se meni nič tebi nič po domače zlekne. Nato vstane, zapre okno in vrata na hodnik, premakne vzvod s ‚toplega‘ na ‚mrzlo‘, si zapali, čeprav je bil oddelek za nekadilce, smotko in položi noge na nasprotni sedež. Tedaj zagleda vprašujoče in ogorčene poglede sopotnikov.

„Da, da, gospoda moja,“ jim reče, „tukaj, tako rekoč v javnem kupeju pač ni mogoče vpoštevati želj vsakega posameznika.“

Katehet na dekliški šoli: „Ali je greh nekaj dobrega ali slabega?“ — „Nekaj dobrega!“ odgovori učenka. — „Kako moreš tako neumno odgovoriti!“ se razjezi katehet. — „A kako morete vi tako neumno vprašati!“ odvrne učenka.

Profesorjeva žena je tožila prijateljici, da jo mož zanemarja in da tiči noč in dan med svojimi knjigami. „O, če bi bila knjiga,“ je rekla, „potem bi me mož rajši imel!“ — „Res,“ je odgovoril profesor, ki je bil pravkar odprl vrata, „želel bi, da bi bila koledar, potem bi imel vsako leto novega.“

„Ali misliš, da me ima Boris še zmerom rad? Včeraj sem stala za vama in sem slišala, ko je rekel, da me zelo visoko ceni.“ — „Da, govorila sva o tvoji starosti.“

„Včeraj sem bil pri vas, gospod komisar. Naznanil sem, da mi je izginila listnica.“ — „Nu, in?“ — „Bila je pomota; danes sem listnico našel doma.“ — „Obžalujem, tatu smo že prijeli.“

„Povej mi sedanjost glagola ‚piti!‘“

„Pijem.“

„In prihodnost?“

„Pijan sem.“

Prvi svat: „Ali se ti ne zdi, da ni ženin videti nič kaj vesel, narobe pa nevestin oče kar žari od zadovoljnosti.“

Drugi svat: „Da, da — dajati je slajše ko jemati!“

„Kako je ime vašemu novorojenčku?“

„Polikarp.“

„Nemogoče! Kako ste mu mogli dati tako ime?“

„Veste, rad bi videl, da bi postal bokсар.“

„Ali... ne razumem...“

„Pomislite samo, koliko vaje bo dobil s takim imenom že v šoli!“

VSE NAŠE ČITATELJE ŽE DANES OPOZARJAMO NA NAŠ NOVI NATEČAJ, KI BO PRVI TE VRSTE V SLOVENIJI!

PISANE ZGodbICE

Znan berlinski politik je dobil te dni brezimno pismo. V njem ni bilo nič drugega kakor edina besedica: „Ušivec!“ Politik se je zasmel. „Dobil sem že dosti pisem, ki so bila brez podpisa. To pot pa sem prvič dobil podpis brez pisma.“

Tale zanimiva se je nedavno tega primerila v Berlinu.

Na nekem zasebnem plesu, ki bi mu kričico storili, če bi ga postavili med najelitnejše berlinske prireditve, niso dovolili nekemu gospodu vstopa, ker je prišel v smokingu. Pomagal ni nikak protest; naposled so pozvali domačina, da rzsodi. Gospod v smokingu se je razburil: „Kaj vendar mislite! Jaz sem knez T., moja teta je velika kneginja Olga, a moj tast je drugi najbogatejši mož v Ameriki!“ — „Me veseli,“ je hladno odgovoril gostitelj. „Moje ime je Müller, moja teta ima tovarno za liker, moj tast pa je na žalost v konkurzu. A zato vendarle vem, kdaj je treba obleči frak!“ — — —

Na Voltairove knjige je cenzura zelo strogo pazila. Nekega dne je prišel k pesniku prijatelj: „Ali si že čul? Pravkar so tvojo najnovejšo knjigo obsodili na grmado!“

Voltaire se je zasmel. „Tem bolje! Moje knjige so kakor kostanj. Čim bolj ga pečeš, tem lajlje ga prodaš.“

Med vojno si je saški kralj Fridrik Avgust ogledal neko tovarno za fotografske aparate v Dresdnu. Ravnatelj mu je najprej razkazal skladišče sirovin, nato pa ga je korak za korakom uvajal v postanek kamere... izčrpno, v vse podrobnosti. Več ur je to trajalo in naposled je kralj srečno prispel v trgovino, kjer so bili razstavljeni že dogotovljeni, lepi, novi aparati. Tedaj je kralj globoko vzdihnil in rekel:

„Zakaj vse te podrobnosti — ko pa lahko dobim dosti boljše in lepše, če kupim ‚fix und fertig!‘“

DR O B I Ž

V mestecu Ebernu pri Bambergu v Nemčiji prebivalci ne plačujejo nikakih davkov. Narobe; ob sklepu proračunskega leta razdeli občina prebitek svojih dohodkov in izdatkov med svoje občane.

Prva avtomobilska dirka je bila leta 1894 v Parizu. Zmagal je avto, ki je prevozil 12 km na uro. Lani je Anglež Segrave dosegel hitrost 328 km v uri — 27krat več.

„Wiener Hofzeitung“ (Dunajski dvorni list) je izhajal tri sto let v treh izvodih na dan.

Mozart je komponiral svojo prvo opero, ko je imel štiri leta, s petimi leti pa je priredil prvi javni koncert.

Najdaljše ulično ime na svetu imajo v Bruslju:

Hetongeshielderdenokkernootjestratje.

Ribe pri spanju ne zapro oči, ker nimajo trepalnic.

Prve Lindberghove besede, ko je po preletu Atlantika pristal na pariškem letališču, so bile: I'm Charles Lindbergh (Jaz sem Charles Lindbergh).

Med vsemi državami pridelala največ krompirja Nemčija.

V Abesiniji so suženjstvo odpravili šele leta 1924.

Ves svet premore 200 gramov radija. 160 gramov so ga proizvedle ameriške Združene države, 25 gramov Češkoslovaška, 10 gramov Portugalska in Anglija 3 grame; ves ostali svet pa samo 2 grama.

„Čeka“ je kratica (Če-ka) za izraz „Črezvičajnaja komisija“ (izredna komisija), ki so jo v Rusiji ustanovili leta 1917 za pobijanje protirevolucije.

KAZ OBETA KINO

ELITNI KINO MATICA

Noč pred smrtjo, pretresljiva drama Ufe. V glavnih vlogah Lil Dagover in Jean Murat. — Dama s trotoarja. V glavnih vlogah Lupe Velez, William Boyd, Jetta Goudal. — Brezbožno dekle. Simfonija človeške strasti, krik trpljenja in krvi. Največji film kralja režiserjev, mojstra Cecila B. de Milla.

KINO IDEAL

Za krivcem ni sledu. Kriminalna atrakcija. Kurt Gerron, Hanni Weisse. — Sladka grešnica. Brilljantna komedija, v glavni vlogi Anny Ondra.

Budilke po Din 60— s tri-
letnim jamstvom

IVAN PAKIŽ, LJUBLJANA

11 **Pred Škofijo 15.**

Prva protokolirana in najstarejša jugoslovanska izdelovalnica **harmonik**

FRANC LUBAS

Ljubljana, Dunajska cesta 36

Velika izbira — Najboljši material —
Popravila se solidno izvrše

7

Kolinska cikorija

pravi domači izdelek!

10

Le pri

**Josip
Petelinc**
Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika
ob vodi

kupite najboljše in najtrpežnejše šivalne
stroje za dom, obrt in industrijo znamke

Gritzner in Adler

ter švicarske pletilne stroje znamke

Dubied.

Velika izbira galanterijskega, modnega
blaga in vseh potrebščin za šivilje,
krojače, čevljarje in sedlarje i. t. d.

Agfa
Kodak
Zeiss-Ikon
Voigtländer

Foto
kino
aparati

Stalno v zalogi
foto-materijal

Janko Pogačnik

Ljubljana

Tavčarjeva ulica števil. 4.

„PLANINKA“ zdravilni
čaj

iz najboljših zdravilnih zelišč, čisti
in prenavlja kri in učinkuje izbor-
no pri slabi prebavi želodca, zaprtju
telesa, napenjanju, nerednem delo-
vanju črev, hemoroidih (zlati žili),
poapnenju žil, izpuščajih in žolč-
nem kamnu. Preprečuje kislino in
zbuja tek. Pravi „Planinka“ čaj je
zaprt in plombiran in ima napis:

Lekarna Mr. Ph. L. Bahovec, Ljubljana

ter stane zavojček 20 Din

6